

Kde je Baltistán a kdo jsou Baltiové?

Jak již asi čtenář pochopil, Baltiové úzce souvisí s přístupem k nejvyšší hoře Karakorumu-K2. Je to spojitost obdobná spojitosti mezi kmenem Šerpů a nejvyšší horou Himáláje, Mt. Everestem. Pro správné pochopení dodejme, že kromě Šerpů se v Nepálském Himáláji setkáme i s mnoha jinými kmeny a etniky, za všechny jmenujme Gurungy, Limburaji, Thakali, Tamangy, protože jednotlivá paralelní hluboká údolí byla často od sebe izolovaná a civilizace se v nich po dlouhá údobí vyvíjely odděleně. Prakticky každý z mnoha horských kmenů mluví proto vlastním jazykem nebo alespoň nářečím. S podobným babylohem etnik a jazyků se setkáme i v Karakorumu-Západním Himáláji. Kromě Baltiů zde potkáme i Šiny, Hunzakuty, Gudžary a Góje, kteří mluví vzájemně nesrozumitelně baltsky, šinsky, burušaski, khovari i wakhi. v to nepočítaje Hindúkuš, ve který na západě Karakorum zeměpisně přechází a samozřejmě ani rozlehlá podhorská území na jeho severních svazích, politicky patřících do Ujgurské autonomní oblasti ovládané Čínou.

Baltistánem (viz. mapka) rozumíme historickou část Kašmíru spravovanou od roku 1949 (po osvobození a rozdělení Britské Indie v roce 1947 na dnešní Pakistán a Indii) pakistánským Ministerstvem pro správu Severních oblastí, které zároveň spravuje i další území, která byla kdysi součástí Kašmírského knížectví (Hunzu, Diamir a další). Geograficky je to území vklíněno mezi Čínou a Indií ovládanou část Kašmíru, jehož podstatnou část tvoří západní Range Karakorumu s více než 100 vrcholy přesahujícími 7000 m n.m., včetně čtyř osmitisícovek, z nichž nejvyšší je K2. Až do dvacátého století byl Baltistán zapomenutým koutem světa protnutým pouze obtížnými karavanními stezkami podél řek Indus a Shyok a další cestou do Šrínagaru přes neobydlené Deosaické náhorní plošiny a sedlo Burzil Pass.

Obyvatelé Baltistánu, Baltiové, jsou směsicí tibetských, středoasijských a kavkazských kmenů, mluvící baltštinou, archaickou formou tibetštiny, která nemá psanou podobu. Zjednodušeně lze říct, že Baltiové žijí v údolích Západního Karakorumu, která jsou odvodňována řekou Shigar a Shyok i dalšími přímými přítoky do horního toku Indu i v přilehlé části údolí Indu samotného. Nejznámějším z těchto údolí je údolí řeky Braldu, vytékající z ledovce Baltoro pod K2 a patří mezi ně i údolí řeky Basha, vytékající z ledovce Čhogo-Lungma v místě tam nejvýše

položené vesnice Arandu. Kmen Baltiů čítá asi 400tisíc duší, toto číslo ale není příliš spolehlivé. Baltiové mají pestrý genetický základ, daný zřejmě od nepaměti značným pohybem lidí podél Indu z Indického subkontinentu přes Ladákh až do Tibetu, či přes některá karakorumská sedla do Tarimské pánve a Střední Asie. Najdeme zde od nositelů vyloženě tibetských rysů a typů středoasijských i typicky světlovlasé a modrooké jednotlivce evropského vzhledu.

Archeologické vykopávky dokazují, že oblast byla osídlena již v neolitu. Původní náboženství bylo zřejmě animistické a šamanistické a teprve počátkem našeho letopočtu se sem rozšířil ze Swatu buddhismus, který potom postupoval v průběhu staletí až do Tibetu, kde se stal v 7. století za krále Songtsen Gampa státním náboženstvím. V té době byl i dnešní Baltistán pod vlivem Tibetu a nazýval se Velký Bolor. V dobách své samostatnosti přibližně od 11. století se Baltistán skládal ze čtyř vzkvétajících království, Skardu, Khapullu, Shigar a Rondu. Ve středověku se sem začal ze sousedního Kašmíru šířit islám, který postupně zcela vytlačil buddhismus. Všichni Baltijci vyznávají šítskou formu islámu. V roce 1840 ukončil nezávislost Baltistánu vpád kašmírského maháradži Gulaba Singha a tak se stalo, že Kašmír vládl Baltistánu dalších 107 let až do rozdělení Britské Indie. Britové měli na této oblasti pramalý zájem a nepovažovali ji za strategicky důležitou, co se ovšem v novém rozdělení světa po druhé světové válce diametrálně změnilo..

Po vyhlášení nezávislosti Indie v roce 1947, které se bohužel stalo v důsledku rozštěpení indických osvobozeneckých sil na muslimský a hinduistický tábor i datem jejího rozdělení, se kašmírský maháradža Hari Singh odmítl rozhodnout zda se připojí k nově vzniklému Pakistánu či k Indii. Formálně k tomu měl bohužel právo spolu s několika sty dalšími tzv. knížecími státy, které podléhaly přímo britské koruně a ve své vnitřní politice nepodléhaly britské okupační správě. Tohoto práva využily jen tři knížectví, bohužel mezi nimi i Kašmír, který vzhledem ke své poloze a hospodářské úrovni koketoval s myšlenkou samostatného státu. Situaci ovšem vzali již na podzim roku 1947 do rukou muslimští povstalci ze západní části Kašmíru spolu s tradičně neovladatelnými kmeny severozápadních teritorií, kteří nechtěli zůstat pod vládou hinduistického maháradži a rozhodli se připojit Kašmír k islámskému Pakistánu jednostranným aktem. Bohužel při své divokosti nezůstali u prohlášení a začali hned Kašmír od západu obsazovat vojensky. Do této politické krize vstoupila OSN, a po dlouhých vyjednáváních na všech úrovních prosadila příměří znepřátelených stran. Hranici muslimy zabrané části Kašmíru k 1.1.1949 prohlásila až do vyřešení konfliktu mezi Indií a Pákistánem za linii příměří a tzv. Severní teritoria, mezi která patří i Baltistan byla svěřena pod správu Pakistánu. Politická krize nebyla uspokojivě a definitivně vyřešena ani do dnešních dnů a je trvalým zdrojem problémů už po třetí generaci místního obyvatelstva. Kromě jiného i proto, že drtivá většina investic do Severních teritorií je motivovaná pouze strategickými a vojenskými důvody a pro zdejší obyvatele má jen druhotný význam.

Nejhůře je na tom v důsledku této situace Baltistan, který se stal jakýmsi slepým appendixem okupované země s násilně politicky zablokovanými tradičními karavanními cestami a s mnohdy zakonzervovanou životní úrovní doby kamenné. Baltiové se žijí již po staletí kombinací usedlého pastevectví a zemědělství,

provozovaného povětšinou na říčních terasách horských řek. Tyto terasy byly v průběhu geologického vývoje vytvořeny zařezáváním se horských řek při současném vrásnění hor a jsou to vlastně neúrodné sedimenty hlíny a kamení. Člověk zde může zemědělsky hospodařit pouze za předpokladu trvalého dodávání živin do tenké vrstvičky půdy v podobě přirozeného hnojení lidskými i zvířecími fekáliemi. Dalším problémem zdejšího zemědělství je umělé zavlažování pomocí velmi pracného systému lidmi udržovaných kanálků, bez kterých by zde nevyrostlo ani stéblo. Bez nadsázky lze říct, že za těchto podmínek je zajištění každé chlebové placky tím nejpracnějším a nejméně efektivním snad na celém světě. Protože celá oblast je pro svoji příliš velkou vzdálenost od Indického oceánu mimo dosah monsunových dešťů, představuje zdejší území vysokohorskou poušť s vyhraněným kontinentálním klimatem a extrémně tvrdými životními podmínkami. V zimě klesají teploty i v dolinách až k -30 stupňům Celsia a téměř pět měsíců v roce musí obyvatelé výše položených horských vesnic přežívat spolu se svým dobytkem v jakýchsi sklepeních zapuštěných pod úroveň přízemí, které nazývají zimními místnostmi. Zdejší horalé ale nemají kam odejít, aby mohli změnit svůj život. V důsledku své nevzdělanosti a izolaci jsou vlastně chyceni v pasti, ze které se vlastními silami asi nikdy nedostanou.

V posledních desetiletích se situace sice částečně zlepšuje, ale pokrok je příliš pomalý, aby mohlo dojít k podstatné změně. Tuto situaci si dnes uvědomuje stále více lidí včetně cizinců, kteří zdejší hory navštívili a byli okouzleni jejich divokou krásou a nespoutaností. Mezi těmi, kdo se nejvíce angažují hlavně ve výše položených oblastech jsou přirozeně právě horolezci, kteří se v průběhu svých výprav důvěrně seznámili nejen s přírodou, ale i s veselými a upřímnými horaly. I my mezi ně patříme a k mnoha baltijským nosičům pocítujeme opravdové přátelství. Protože jsme se důvěrně seznámili s jejich těžkými životními podmínkami, mnohdy katastrofální hygienou a prakticky úplnou nedostupností výtobytků dnešní medicíny, hlavně v zimě, kdy jsou úplně odříznuti od světa, ve chvíli kdy jsme měli možnost navrhnout místo pro postavení malé mobilní nemocnice, zvolili jsme právě vesnici Arandu.